

Борисенко Тетяна Василівна,
аспірант
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ, ЯК ОДИН З МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Вироблення та впровадження дієвого механізму дотримання принципу верховенства права в діяльності органів державної влади, забезпечення прав і свобод громадян, підтримання належного стану законності та правопорядку є основною передумовою становлення України як дійсно правової держави. Лише шляхом вдосконалення правоохоронної функції держави можна досягти зниження рівня злочинності в суспільстві та підвищити рівень правової культури населення.

Найважливіші функції держави виділені у статті 17 Конституції України, до числа яких відносяться: захист суверенітету і територіальної цілісності України та забезпечення її економічної та інформаційної безпеки.[1] Незважаючи на те, що правоохоронна функція держави, відсутня в наведеному переліку, вона є однією з найважливіших функцій держави. Якщо звернутись до наукового визначення «правоохоронної функції держави», то дослідники відмічають її складну структуру та виділяють серед внутрішніх елементів наступні підфункції: охорона конституційного (державного) ладу; охорона прав і свобод людини; охорона власності; охорона громадського порядку; охорона природних ресурсів і навколишнього природного середовища; боротьба зі злочинністю. Так, В.В. Сокурєнко вважає, що правоохоронна функція держави – це самостійний комплексний напрямок діяльності держави, обумовлений її соціальним призначенням, який реалізується системою суб'єктів (державних і

недержавних), що уповноважені виключно в рамках закону з використанням відповідних форм та методів вживати юридичних заходів впливу (в тому числі примусових) із метою досягнення бажаного соціального ефекту – охорони права в цілому, забезпечення охорони законності і правопорядку, прав і свобод громадян зокрема.[2]

Національна поліція України, як центральний орган виконавчої влади, здійснює реалізацію правоохоронної функції держави у особливій притаманній їй формі, оскільки виконує завдання із забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності та ін. Виконання завдань, покладених на Національну поліцію України, щодо реалізації правоохоронної функції держави здійснюється в межах чітко визначених функцій, які можуть реалізовуватися у діяльності органів Національної поліції, як спеціального суб'єкта реалізації правоохоронної функції держави, а також у діяльності окремих структурних підрозділів та працівників поліції. [3]

У процесі застосування норм права виникає потреба у правозастосовних актах, які містять правові розпорядження, що встановлюють (закріплюють, змінюють або припиняють) конкретні суб'єктивні права й обов'язки персонально зазначених осіб. Діяльність органів поліції в цьому напрямку полягає у виданні правозастосовних актів, які детальніше конкретизують зміст конституційних особистих прав громадян, установлюють підстави, механізм та межі їх реалізації, індивідуалізують ті юридичні факти, які пов'язані з подальшим існуванням особистих прав людини і громадянина. Саме завдяки правозастосовній діяльності органів Національної поліції створюються необхідні умови для найбільш ефективної реалізації правоохоронної функції держави, здійснюється

цілеспрямований вплив на поведінку відповідних суб'єктів тощо.

Дуже часто одночасно з поняттям «правозастосовна діяльність» застосовується таке поняття, як «дискреційні повноваження». У юриспруденції дискреційні повноваження визначаються як право голови держави, уряду, інших посадовців в органах державної влади у разі ухвалення рішення з питання, віднесеного до їх компетенції, діяти за певних умов на власний розсуд у рамках закону.[4]

В Рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи вказано, що адміністративний орган може здійснювати «дискреційні повноваження», користуючись певною свободою розсуду у разі ухвалення будь-якого рішення. Такий орган в силу (за) наявності у нього дискреційних повноважень може вибрати з декількох варіантів припустимих рішень той, який він вважає найбільш відповідним у даному випадку.

Говорячи про дискреційні повноваження органів Національної поліції, слід мати на увазі правозастосовну діяльність, зміст якої полягає в реалізації уповноваженими на те органами та підрозділами поліції права, з урахуванням вимог нормативно-правових актів та життєвих обставин, прийняти відповідне рішення у кожній конкретній справі. Наявність дискреційних повноважень, що є невід'ємним елементом публічної влади, дає можливість посадовій особі органів поліції диференціювати ситуації залежно від обставин, вичерпний перелік яких неможливо вказати в нормі права.

Можливість застосування органами Національної поліції дискреційних повноважень є, з одного боку, ознакою існування правової держави, тобто свідченням наявності свободи дій органів і підрозділів поліції та їх посадових осіб. З іншого боку, така свобода має поєднуватися з цілою низкою обмежень, наявність яких сприятиме більш повному забезпеченню прав і свобод людини та громадянина, створенню необхідних гарантій

для дотримання прав громадян та недопущенню зловживання владою працівниками органів поліції. [2]

У цьому випадку йдеться про адміністративний розсуд у діяльності посадових осіб органів Національної поліції. Загалом адміністративний розсуд – це влада суб'єктів публічної адміністрації здійснювати аналітичну, інтелектуальну, творчу діяльність у межах і спосіб, установлені законодавством, через оцінювання фактичних обставин справи на виконання законної мети з дотриманням принципів верховенства права, справедливості, розсудливості, оперативності, з подальшим вибором оптимального рішення в конкретній адміністративній справі.

У сучасній доктрині адміністративного права виділяють три типи адміністративного розсуду: 1) імперативний тип – можливість обирати один із декількох запропонованих альтернативних дій; 2) диспозитивний тип – можливість діяти на власний розсуд; 3) інтерпретаційний тип – можливість інтерпретації невизначених юридичних понять (наприклад, «суспільний інтерес», «доцільність», «достатність», «з об'єктивних причин» тощо). [5]

На думку О.В. Харенко застосування диспозитивного виду, який передбачає занадто широку свободу дій, обмежену, по суті, лише принципами адміністративного права, є недопустимим, оскільки така невизначеність створює численні ризики: зловживання дискреційними повноваженнями, корупціогенні фактори та адміністративне свавілля в цілому. Щодо інтерпретаційного виду розсуду, то, в ідеалі, його варто застосовувати лише судам із метою роз'яснення оціночних і невизначених понять та впровадження єдиної практики – як судової, так і адміністративної. З огляду на зазначене, найоптимальнішим видом адміністративного розсуду є розсуд імперативного типу, відповідно до якого

враховуються конкретні обставини та обирається дія з-поміж альтернативних варіантів.[5]

На сьогодні в законодавчих нормах, які закріплюють повноваження суб'єктів публічного адміністрування та посадових осіб органів поліції зокрема, присутня значна кількість оціночних та невизначених понять. Тим самим законодавець уповноважує суб'єктів публічного адміністрування на застосування адміністративного розсуду лише на підставі їх власної правосвідомості. Тому за наявності оціночних понять, посадові особи поліції повинні звертатися до відповідної судової практики, що узагальнює правозастосувальний досвід, для уникнення зловживання дискреційними повноваженнями та дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Отже, для належної реалізації правоохоронної функції держави адміністративний розсуд при здійсненні органами поліції дискреційних повноважень, має бути належним чином регламентований, здійснюватися в чітко визначених на законодавчому рівні межах, що в результаті дозволить ухвалити найбільш оптимальне рішення у справі.

Література

1. Конституція України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 06.06.2020).

2. Сокурєнко В. В. та ін. Адміністративна діяльність органів поліції України: підручник. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2017. 428 с. URL: <ftp://MnuQRfpcr-NrWRZf3sUMKVM06z0IDZpi.pdf> (дата звернення 06.06.2020).

3. Бугайчук К.Л. Національна поліція України як суб'єкт реалізації правоохоронної функції держави. URL: <ftp://sNwH8J3WmsMrEjNmxctWLjLjyxіGuzUK%20.pdf> (дата звернення 06.06.2020)

4. Кривецький О. Дискреція - межі дозволеного або свавілля без меж? URL: http://www.nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1776:diskretsiya-mezhi-dozvolenogo-abo-svavillya-bez-mezh&catid=8&Itemid=350

5. Харенко О.В. Адміністративний розсуд у діяльності суб'єктів публічного адміністрування. Київ: Часопис Київського університету права 2018/3 с.113-116 URL: ftp://Chkur_2018_3_27.pdf

Молчанова Аліна Володимирівна,
аспірант кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кононець Віта Петрівна,
доцент кафедри адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ САНІТАРНО – ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Превентивна діяльність здійснюється поліцейськими в наступних формах: вжиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення адміністративного правопорушення, що посягає на публічну безпеку і порядок; проведення моніторингу причин і умов, які сприяли вчиненню адміністративних правопорушень, що посягають на публічну безпеку та порядок; здійснення моніторингу оперативної